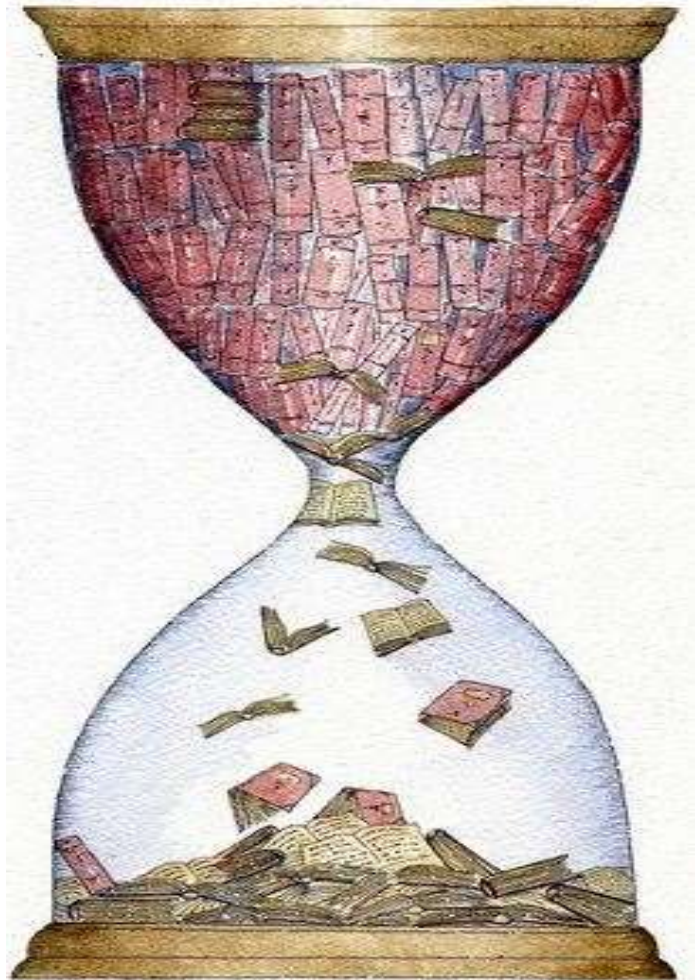

Δημιουργική γραφή

Γιούλη Χρονοπούλου
Φεβρουάριος 2015
Επεξεργασία: Σεπτέμβριος 2015

Τι είναι η δημιουργική γραφή

- Ευρύτητα στην έννοια
- Λογοτεχνική παραγωγή (επιστημονικός κλάδος από τις αρχές του 20ού αι. στις Η.Π.Α. για να προκύψουν συγγραφείς).
- Πρωτότυπη γραπτή σύνθεση ή ανασύνθεση σε ευρύ φάσμα ειδών κειμένου χωρίς υποχρεωτική σύνδεση με τη λογοτεχνία.
- Η γραφή που ξεφεύγει από τον τυπικό, ακαδημαϊκό, δημοσιογραφικό λόγο.

Η δημιουργική γραφή στο σχολείο

- Δύο δυνατότητες:
- Αυτοτελώς (σε εργαστήριο, σε πρόγραμμα) ως ανεξάρτητη παιδαγωγική πρακτική
- Στο πλαίσιο του μαθήματος
- Δύο τρόποι:
- Γράφουμε εξαρχής (η με αφορμή ένα κείμενο/εικόνα)
- Γράφουμε επεμβαίνοντας σε ένα κείμενο (συνήθως στη Λογοτεχνία)
- Σε κάθε περίπτωση, ο στόχος δεν είναι να γίνουν συγγραφείς οι μαθητές

Δημιουργική γραφή στη σχολική πράξη

- Ενεργοποίηση της ανταπόκρισης των μαθητών – ενεργητική πρόσληψη.
- Άσκηση στη γλώσσα.
- Ανάπτυξη φαντασίας και δημιουργικότητας.
- Οι μαθητές δουλεύουν με την πρώτη ύλη, με τα συστατικά του λογοτεχνικού (και όχι μόνο) λόγου.
- Εκπαιδευτική μέθοδος, που αναδεικνύει το ρόλο της έκφρασης, της γραφής, του λόγου.

Η παιδαγωγική σημασία της δημιουργικής γραφής

- Ενθαρρύνει την αυτενέργεια των μαθητών, ανοίγει δρόμους μελέτης της λογοτεχνίας *εκ των έσω*.
- Καλλιεργεί την ικανότητα στο γράψιμο (αλλά και στο «δημιουργικό σβήσιμο»).
- Ενισχύει την επικοινωνιακή λειτουργία της διδασκαλίας.
- Ιδιαίτερη αξία για τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες.
- Έχει απελευθερωτική δύναμη και αποκαλύπτει νοητικές δεξιότητες.
- Δρα θεραπευτικά: ενίσχυση αυτοεικόνας, αποδυνάμωση φόβου και συναισθηματικών διαταραχών (σχετική έρευνα).

Anselm Kiefer: *Βιβλίο με φτερά*

- «Η δημιουργική γραφή είναι το καθαρό αεράκι που θέλουμε να πνεύσει στο σχολείο, να ανακατέψει τις σελίδες των βιβλίων, να ξεσηκώσει τα μυαλά των παιδιών. Να τους δείξει στην πράξη πως η δημιουργία μέσα από τις λέξεις, η συγγραφή και η ανάγνωση της λογοτεχνίας μπορούν να τους μάθουν πολλά κι ενδιαφέροντα πράγματα για τη ζωή και τον κόσμο.»

- Σοφία Νικολαΐδου

Η δημιουργική γραφή στη Λογοτεχνία

- Οι αναγνωστικές θεωρίες διανοίγουν νέους ορίζοντες στην πρόσληψη και νομιμοποιούν τη δημιουργική επέκταση των κειμένων.

Σαλβαντόρ Νταλί: Ένα βιβλίο μετατρέπεται σε γυμνή γυναίκα

Οι αναγνωστικές θεωρίες

- Πρόσληψης (Jauss)
- Κάνει λόγο για την πρόσληψη του κειμένου στην ιστορικότητα της ανάγνωσης, για την υποδοχή του ανά τις εποχές, τονίζοντας τον παράγοντα του εκάστοτε πολιτιστικού – κοινωνικού πλαισίου, αλλά και την ύπαρξη (ιστορικού και αισθητικού) ορίζοντα προσδοκίας από την πλευρά του δέκτη.

«Διαβάζοντας ένα βιβλίο» Nikolay Bogdanov-Belsky 1915

- **Αναγνωστικής ανταπόκρισης (Iser)**

- Ο Iser περιορίζεται στην ατομική πρόσληψη του εκάστοτε αναγνώστη, στον οποίον αποδίδει ενεργητικό ρόλο στην ερμηνεία και παραγωγή του νοήματος. Ο αναγνώστης δεν ανακαλύπτει το νόημα ενός κειμένου αλλά το παράγει μέσα από τις προβολές της ατομικής του συνείδησης.
- Κάθε έργο μπορεί να επικαιροποιηθεί και να ζήσει μια διαφορετική ζωή στη συνείδηση του κάθε αναγνώστη του. Ουσιαστικά, μπορούμε να έχουμε τόσες αναγνώσεις όσους και αναγνώστες.

Ανρί Ματίς: *Γυναίκα που διαβάζει με ομπρέλα*, 1921

- **Συναλλακτική Θεωρία (Louise M. Rosenblatt)**
- Σύνδεση με την εκπαίδευση. Ταυτίζει τον αναγνώστη με το μαθητή και τονίζει την ανάγκη επανεξέτασης της διδακτικής μεθοδολογίας στο μάθημα της λογοτεχνίας.
- Θεωρεί ότι οι συναισθηματικές και διανοητικές λειτουργίες που κινητοποιούνται κατά την ανάγνωση προκαλούν αισθητική απόλαυση, ενώ το λογοτεχνικό γεγονός δημιουργείται εξίσου από τον αναγνώστη και το κείμενο.

Πιερ Ωγκύστ Ρενουάρ, Μαθητής, 1879

Η εφαρμογή στην εκπαιδευτική πράξη

- Βιωματική τεχνική – Σύνδεση με το παρόν:
- Ο μαθητής προσεγγίζει το κείμενο όχι απλώς με τις ερμηνευτικές υποδείξεις του καθηγητή ή της τάξης αλλά με τα βιώματα και την ιδιοσυγκρασία του.
- Εγγράφει το κείμενο στον εσωτερικό του κόσμο ως ένα επιπλέον βίωμα.
- Η δημιουργική ανάγνωση εμπλουτίζεται με τη δημιουργική γραφή και έκφραση με την αφορμή του κειμένου.

- Ο δημιουργικός αναγνώστης μετατρέπεται σε δημιουργό, εφόσον προσκαλείται να ξαναγράψει τρόπον τινά το έργο (με νέα ανάγνωση και νέα γραφή).
- Η παιδαγωγική διάσταση της δημιουργικής γραφής έγκειται επίσης στο ότι απαιτείται η γνώση του τρόπου σύνθεσης και των λειτουργιών ενός κειμένου για να προκύψει η «δημιουργική υπονόμηση και αναδημιουργία του».

Ενεργητική ανάγνωση

- **Ανάγνωση:** αποκρυπτογράφηση των σημείων του κειμένου, αναγωγή σε έννοιες, σύγκριση, συνειρμοί, ερμηνεία, ανάλυση, σύνθεση.
- **Ενεργητική ανάγνωση:** συνδυάζει την ανάγνωση με την κριτική σκέψη και τη φαντασία.
- Το κείμενο ανοιχτό στη νοηματοδότηση. Η ανάγνωση συνιστά μια ικανότητα που μπορεί να διδαχτεί και να αξιοποιηθεί ως μία δημιουργική τέχνη της φαντασίας.
- Παράγει νέες αυθεντικές ιδέες, ενεργοποιεί αναγνωστικές διαδρομές.
- Προϋπόθεση δημιουργικής γραφής.

Κάτια Βαρβάκη

Το λογοτεχνικό έργο δεν είναι ένα αντικείμενο που υφίσταται καθαυτό και που προσφέρει σε κάθε εποχή την ίδια πάντα εικόνα στον αναγνώστη του. Δεν είναι ένα μνημείο που μονολογώντας αποκαλύπτει την αχρονική ουσία του. Βασίζεται πολύ περισσότερο, όπως μια παρτιτούρα στους πάντοτε νέους ήχους μιας εκτέλεσης, της ανάγνωσης, η οποία απελευθερώνει το κείμενο από το υλικό βάρος των λέξεων και καθιστά επίκαιρη την ύπαρξή του: “λέξεις που πρέπει, την ίδια στιγμή που μιλούν, να δημιουργήσουν έναν συνομιλητή ικανό να τις κατανοήσει”.

Hans-Robert Jauss

François Kporf: Η απόκρημνη ακτή του βιβλίου

Παιχνίδια με την ανάγνωση

- Βίωση ρυθμού
- Με χαρούμενο τρόπο
- Με λυπημένο τρόπο
- Με ρυθμό
- Γρήγορα – αργά
- Δραματοποιημένη - κινήσεις

Emmanuel Thénot : «Ανάγνωση που αναπαύεται»

Συνάντηση με τη φιλιαναγνωσία

- Στόχος
- Η διαμόρφωση περισσότερων και επαρκέστερων αναγνωστών της λογοτεχνίας μέσω της βιωματικής δραστηριότητας.
- *«Καλλιεργεί το γλωσσικό γούστο, διαπλάθει απαιτητικότερους αναγνώστες και εκλεπτύνει τη λογοτεχνική ανάγνωση.»* (Μίμης Σουλιώτης).

Φιλαναγνωσία

- Εκτός από ερωτήσεις ελέγχου και ανάλυσης πλοκής, χαρακτήρων, νοήματος και άλλες πιο βιωματικές (συνάντηση με ήρωα)
- Δημιουργικής γραφής
- Κριτικής
- Άλλων δραστηριοτήτων

- Ζωγραφική, εικονογράφηση, φιλοτέχνηση εξωφύλλου, κολάζ
- Θεατρικό

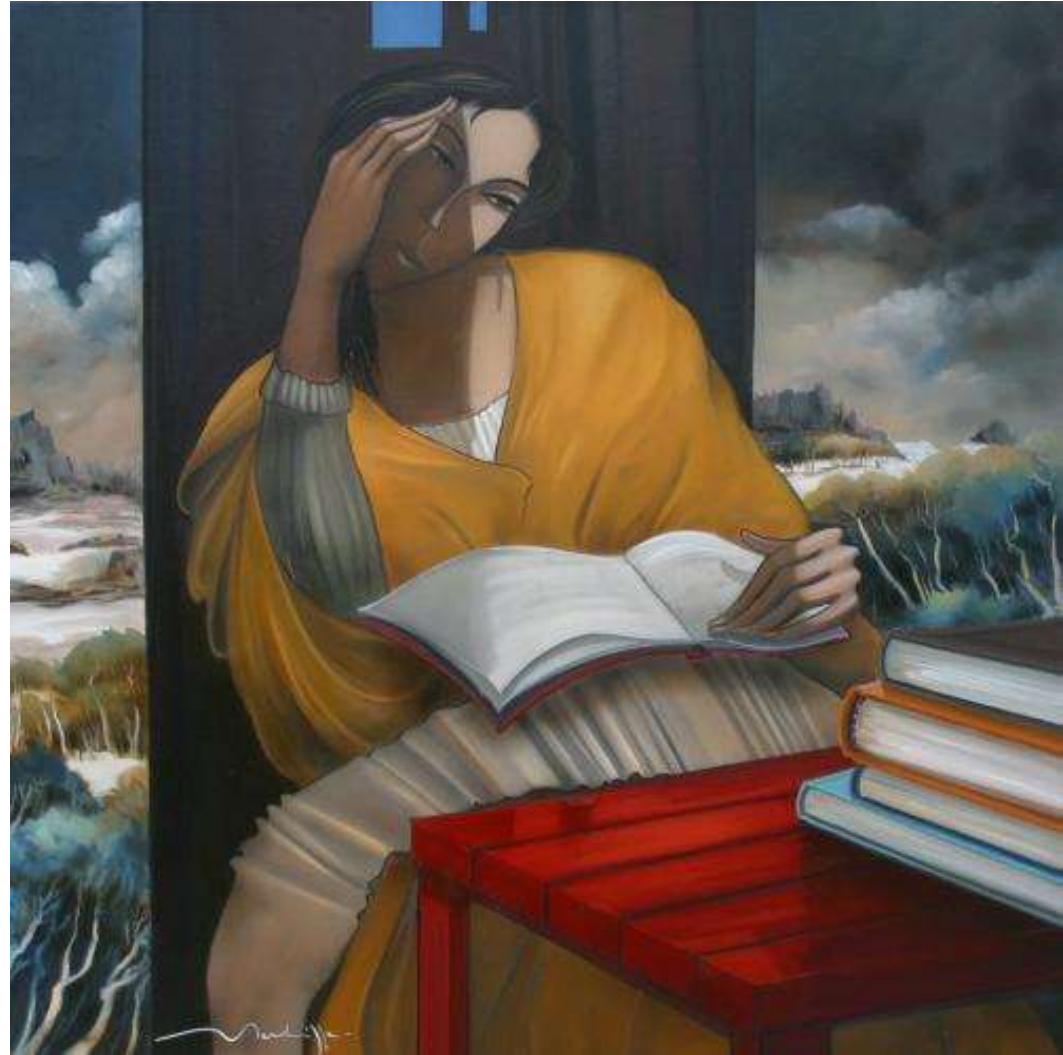

Anselm Kiefer

Το γράψιμο έρχεται διαβάζοντας

Πικάσο: Γυναίκα με βιβλίο

Νεότερη εκδοχή από τον Jean-Louis Mendrisse

Το γράψιμο έρχεται γράφοντας

Πικάσο: «Γυναίκα που γράφει»

Ρενουάρ: «Μικρό αγόρι που γράφει»

Δημιουργική γραφή και λογοτεχνία

- Στόχος
- Η ανάπτυξη της δημιουργικότητας των μαθητών μέσω της βαθμιαίας εξοικείωσής τους με συγγραφικές πρακτικές.
- Τα παιδιά εισάγονται αβίαστα στις αφηγηματικές τεχνικές ενός κειμένου και στα βασικά δομικά του στοιχεία (πλοκή, χαρακτήρες, χωρο-χρονικό πλαίσιο).

- Δραστηριότητα **καθοδηγούμενη** από τον διδάσκοντα (εναύσματα και οικείωση με διαφορετικά είδη ή τεχνικές, ώστε οι μαθητές να γράψουν σύμφωνα με αφομοιωμένους κανόνες) και «**προαιρετική**», δηλαδή πρέπει να δίνονται εναλλακτικές.

Εκμάθηση τεχνικής

- Δίνονται «συνταγές παρασκευής» σύντομων αφηγήσεων
- Παρουσιάζονται τα υλικά της ποίησης

Εκμάθηση τεχνικής Λίμερικ

- Ένα λίμερικ του Σεφέρη

*Ήτανε μια κοπέλα από τη Σάμο
που έχωσε το δεξί της στην άμμο
και με τ' άλλο το χέρι
εκρατούσε ένα αστέρι
ετούτη η κοπέλα απ' τη Σάμο*

Πρώτος στίχος: παρουσίαση του πρωταγωνιστή

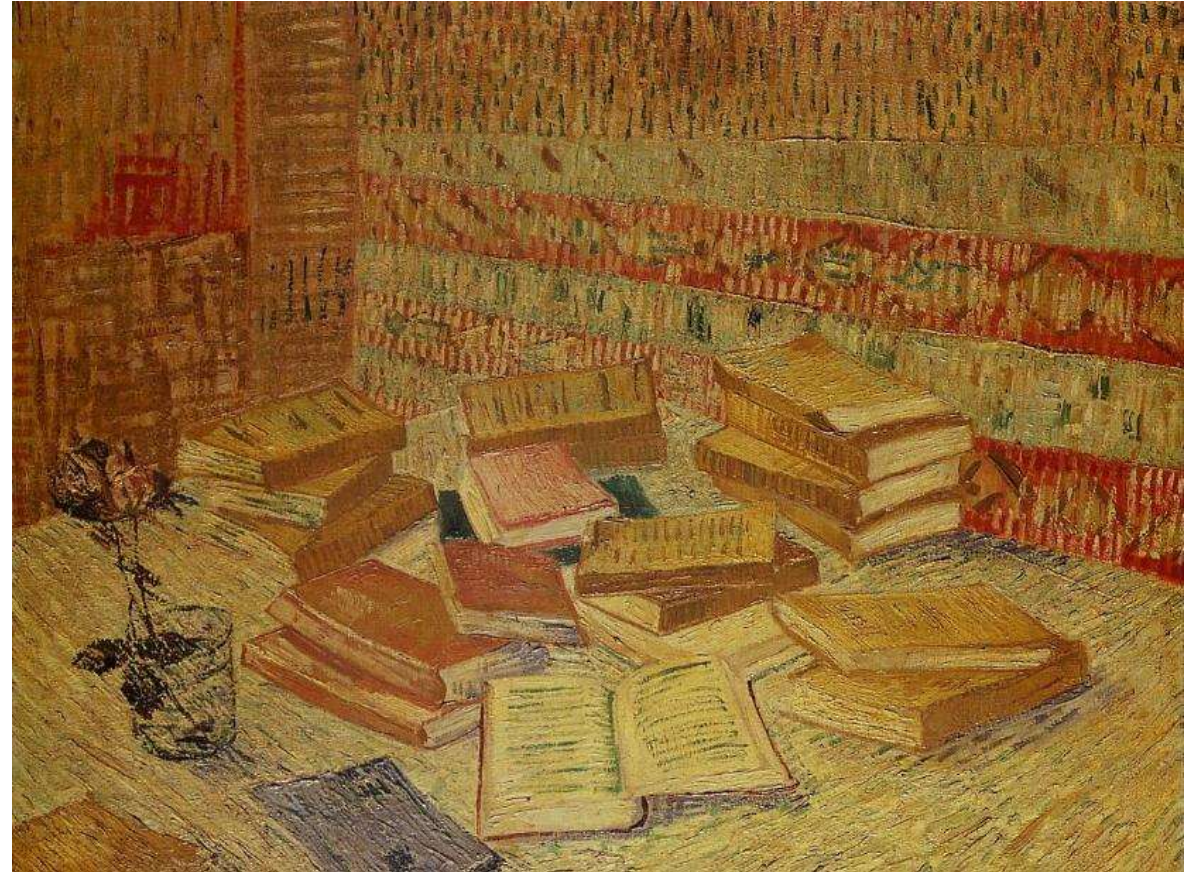
Δεύτερος: η ιδιότητά του

Τρίτος – τέταρτος: πραγματοποίηση κάποιας ενέργειας

Πέμπτος: εμφάνιση ενός τελικού επιθέτου ή παραλόγου.

Εκμάθηση τεχνικής

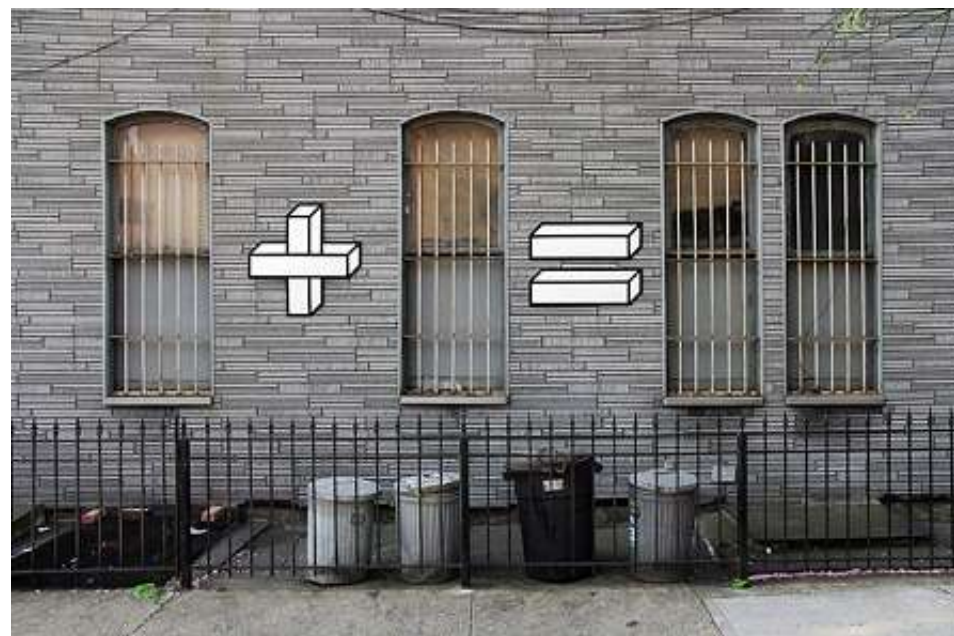
- Συμπληρώνουμε λέξεις που λείπουν
- Ομοιοκαταληξία
- Δημιουργία ομοιοκαταληξίας
- Παρουσίαση ποιήματος σε μορφή πεζογραφήματος (είναι ή όχι ποίημα;)
- Ή σε άλλη μορφή από την κανονική

Vincent Van Gogh " Les Livres Jaunes

Εκμάθηση τεχνικής

- Σχηματίζουμε κατάλογο με αφηρημένα ουσιαστικά και τους δίνουμε ζωή, συναισθήματα
- Αν ήσουν χρώμα... αν ήσουν εποχή...
- Κινέζικο πορτρέτο – τα 4 στοιχεία της φύσης (αν ήμουν νερό, θα... και..., αν ήμουν αέρας, θα... και..., αν ήμουν φωτιά, θα ... και..., αν ήμουν γη, θα ... και...)

Δημιουργική ζωγραφική

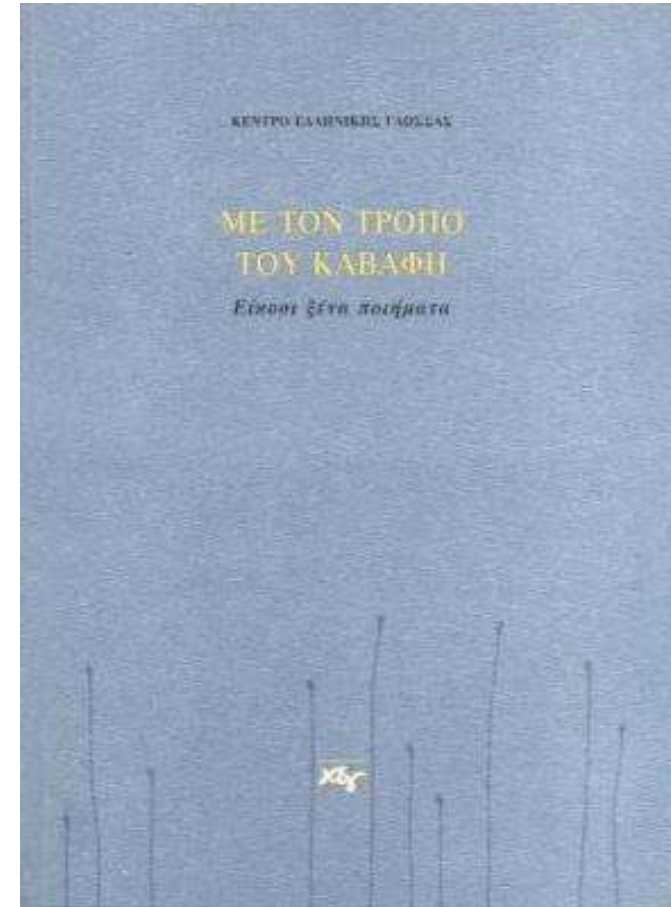
Εκμάθηση τεχνικής

- Δημιουργία στίχων με τη βοήθεια της επανάληψης στοιχείων
- Γράφουμε στίχους με τη βοήθεια της μεταφοράς

«Μίμηση ύφους»

- Και στο πλαίσιο πιο κειμενοκεντρικών θεωριών χρησιμοποιείται η δημιουργική γραφή
- π.χ. της μίμησης, που εστιάζει στη δουλειά του συγγραφέα και στην αναπαραγωγή των μιμητικών τεχνικών συγγραφής.
- «Μίμηση ύφους» (a la manière de): Οι μαθητές γράφουν (από κοινού) ποιήματα ανάλογου ύφους.
- Με τον τρόπο π.χ. της Δημουλά (μετωνυμική μεταφορά)
- Με τον τρόπο του Καβάφη
- «Με τον τρόπο του Γ.Σ.»

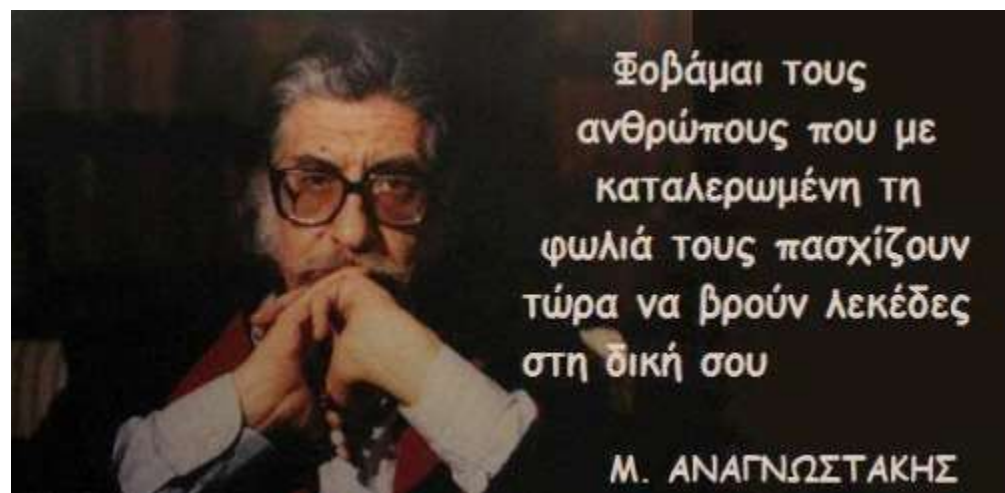
Εσωτερικός μονόλογος

- Καταγραφή (εν είδει αυτόματου/ αυθόρμητου λόγου) της αδιάκοπης ροής σκέψεων, εικόνων, αναμνήσεων, συνειρμών και εντυπώσεων που διατρέχουν την ψυχή και το νου του ήρωα.
- Μπορεί να οδηγήσει στη συγγραφή ενός θεατρικού μονόπρακτου.
- Μπορεί να εφαρμοστεί και σε περισσότερους ήρωες.

«Με αφορμή ένα στίχο του Μανόλη Αναγνωστάκη»

- Διαγωνισμός του περ. «Ο Αναγνώστης»
- «Μπορείτε να λάβετε μέρος στέλνοντας ένα ποίημα, μια μουσική ή ένα βίντεο με αφορμή ένα στίχο του ποιητή μέχρι τις 20 Νοεμβρίου 2015»

Κάθε πρωί,
καταργούμε τα όνειρα,
χτίζουμε με περίσκεψη τα λόγια.
Τα ρούχα μας
είναι μια φωλιά από σίδηρο,
κάθε πρωί,
χαιρετάμε τους χθεσινούς
φίλους, φίλους, φίλους.

Μανόλης Αναγνωστάκης "Κάθε πρωί"

Κυνηγώντας ένα χαρακτήρα

«Το όνομά μου είναι Μπράουν. Έλα και πιάσε με αν μπορείς»

- Αργυρώ Μαντόγλου, (ηλ. περ. «Ο Αναγνώστης», 4/10/2015)
- *«Η Βιρτζίνια Γουλφ το 1924 στο δοκίμιό της «Ο κύριος Μπένετ και η κυρία Μπράουν», παίρνει μια τυχαία κυρία, την κυρία Μπράουν, που επιβαίνει σε ένα βαγόνι του τρένου από το Λονδίνο με προορισμό το Ρίτσμοντ, την οποία και παρακολουθεί στενά. Αυτοσχεδιάζοντας, στην αρχή πιθανολογεί τον τρόπο που οι σπουδαίοι συγγραφείς της εποχής της θα την απεικόνιζαν, σε ποια σημεία θα εστίαζαν, στο ύφος και τρόπο γραφής, στην ιδεολογία που θα διείσδυε, έστω και ασυνείδητα, στην περιγραφή της γυναίκας. Στη συνέχεια επιδίδεται η ίδια στην κατασκευή του πορτρέτου της άσημης συνεπιβάτισσάς της, μιας καθημερινής γυναίκας της εποχής.*

- *Αν μπαίναμε σήμερα σε ένα βαγόνι ενός δικού μας τρένου και εστιάζαμε κι εμείς σε μια σύγχρονη κυρία Μπράουν...»*

Συγγραφείς εξ αγχιστείας

- Οι ερασιτέχνες συγγραφείς, οι «συγγενείς εξ αγχιστείας» με τον δημιουργό του αυθεντικού έργου δανείζονται στοιχεία από το σκηνικό, την πλοκή ή και τους χαρακτήρες, για να δημιουργήσουν μία καινούργια και ίσως διαφορετική ιστορία.
- Ανταποκρίνεται στην επιθυμία του κοινού να συμπληρώσει τα «κενά», να γνωρίσει από πιο κοντά τους χαρακτήρες και να εμβαθύνει στα μηνύματα μιας αγαπημένης ιστορίας.
- Μπορεί να εφαρμοστεί σε πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας.

Ταξίδι με το κείμενο – Ποικίλες δυνατότητες

- Παρεμβάσεις – τροποποιήσεις στην πλοκή ή/και τους χαρακτήρες
- Διαφορετικό τέλος στην ιστορία
- Δίνουμε το διήγημα χωρίς το τέλος και το διαμορφώνουν οι μαθητές
- Δίνουμε το τέλος και φαντάζονται την αρχή
- Προσθήκη χαρακτήρα και οι ενδεχόμενες αλλαγές
- Μετά από χρόνια.. Η ιστορία ενός ήρωα μετά από χρόνια

- Επέκταση διηγήματος
- Μετατροπή διαλόγου σε αφήγηση και το αντίστροφο
- Συγγραφή διηγήματος με δοσμένα τα δομικά στοιχεία (τόπος, χρόνος, πρόσωπα, θέμα)
- (Η ζητούμε να τα επινοήσουν)

Leon Zernitsky: Βιβλία

- Το ημερολόγιο ενός χαρακτήρα ή μια επιστολή(αποκάλυψη προσωπικών στάσεων)
- Νέο διήγημα (ή ελεύθερο κείμενο) με τον ίδιο τίτλο ή με την ίδια θεματική
- Αλλαγή προσώπου – αλλαγή εστίασης (μιλά άλλο πρόσωπο ή οπτική γωνία άλλου προσώπου, π.χ. αντί γ' εν. α' εν.)
- «Εκτροχιασμός» («εκτροχίαση») ιστορίας: μικρή ή μεγάλη αλλαγή σε περιστατικό ή λόγια κάποιου

- Άλλοι τίτλοι
- Αξιοποίηση διακειμενικότητας:
- Συνάντηση ηρώων διαφορετικών έργων (διάλογος – σκηνή)
- Συμφυρμός μύθων
- Μεταφορά σε άλλη εποχή

- «Παραγέμιση» ιστορίας: προσθέτουμε στο κύριο επεισόδιο σκέψεις, σχόλια ή ενέργειες, που διανθίζουν, στηρίζουν, εξηγούν, «υποστυλώνουν» (προηγούνται ή έπονται)
- Ξεκινάμε την αφήγηση από το τέλος ή από τη μέση της ιστορίας

- Συνομιλία ηρώων. Ένας αγαπημένος ήρωας (λογοτεχνικός ή μη) συνομιλεί με ήρωα της ιστορίας – δραματοποίηση
- Συνέντευξη από ήρωα/ες - δραματοποίηση / καυτή καρτέκλα
- Υποδύονται οι μαθητές τον ήρωα και στέλνουν γράμμα στους αναγνώστες
- Με ποιον ήρωα θα ήθελαν να βρεθούν; Τι θα έλεγαν;
- Συνέντευξη από τον συγγραφέα

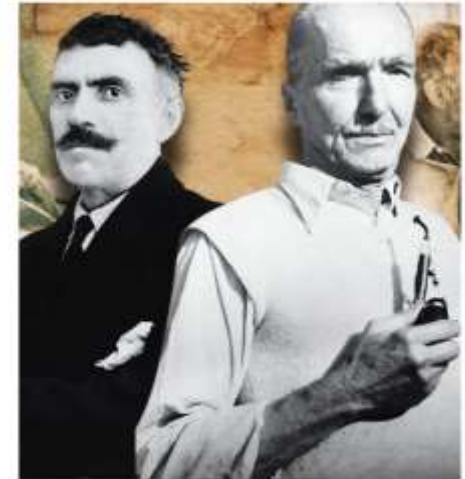
Γράμμα σ' έναν λογοτεχνικό ήρωα

- Το παράδειγμα της Εφημερίδας των Συντακτών
- «Άνθρωποι της γραφής (ποιητές, πεζογράφοι, κριτικοί, πανεπιστημιακοί) στέλνουν γράμμα στον αγαπημένο λογοτεχνικό τους ήρωα.»

Ο Γιώργης Γιατρομανωλάκης στον Αλέξη Ζορμπά (13/9/2105)

- *Προς τον κύριο Γιώργη-Αλέξη Ζορμπά,
Ενταύθα,
Αγαπητέ Γιώργη-Αλέξη,*
- *Δεν με ξέρεις, αλλά εγώ σε ξέρω πολύ καλά. Σε γνώρισα σε ένα βιβλίο του πατέρα μου, το 1949. Τον έλεγαν Νίκο. Γιατρονικολή. Ήταν οδηγός λεωφορείου και σε κουβαλούσε πάνω-κάτω, χωριό-Ηράκλειο. Κάθε μέρα. Στις συχνές στάσεις της διαδρομής άνοιγε το βιβλίο, όπως ανοίγουν τους τάφους, και έριχνε μια κλεφτή ματιά. Φτάναμε όλοι καθυστερημένοι στον προορισμό μας.*
- *Προφανώς δεν το ξέρεις αλλά αυτό το βιβλίο-τάφο το έγραψε ένα παλιό σου αφεντικό. Θυμάσαι κάποιο κύριο Νίκο Καζαντζάκη, ένα γραφιά, όπως τον έλεγες; Το 1915 ο κύριος Νίκος άνοιξε μια επιχείρηση εκμετάλλευσης ξυλείας στο Άγιο Όρος και σε έκανε αρχιεργάτη. Εντάξει;*
-

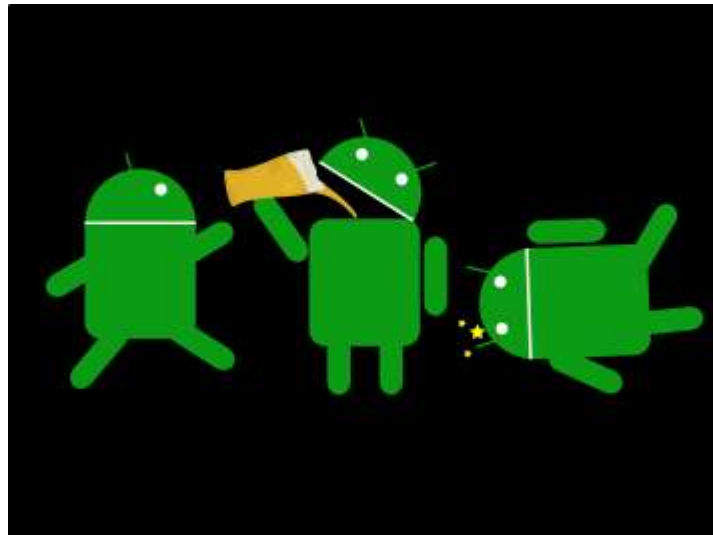
Ο ΑΛΕΞΗΣ ΖΟΡΜΠΑΣ & Ο ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ

- Γιατί σου τα γράφω αυτά, κύριε Γιώργη-Αλέξη; Για να σου πω ότι καθώς κληρονόμησα τα λίγα βιβλία του πατέρα μου, κληρονόμησα και το βιβλίο σου. Σηκώνω την πλάκα του και σε βλέπω μέσα. Ολοζώντανο. Περιποιημένο. Ξουρισμένο. Με μαύρο σακάκι που δεν το λιώνει ο χρόνος. Δίπλα σου ένας που μοιάζει του πατέρα μου. Ο κύριος Νίκος Καζαντζάκης, μακαρίτης κι αυτός, έχει αλλού τον τάφο του. Μεγαλονοικοκύρης πάντα, τον έθαψαν σε τόπο ψηλό.
- Στο Μαρτινέγκο, αν σου λέει τίποτε το όνομα. Αλλά ο πατέρας μου, ο οδηγός, είναι μαζί σου. Στον ίδιο τάφο-βιβλίο. Εγώ απ' έξω κρατώ την πρώτη έκδοση του Βίου σου. Λερωμένη από γράσα, καπνισμένη από τσιγάρα χύμα. Μισοσκισμένη από τα πήγαινε-έλα του λεωφορείου. Είναι ένας απλόχωρος τάφος-βιβλίο όπου μέσα κάθονται πάντα δύο, η αφεντιά σου, κυρ Γιώργη, και ο Γιατρονικολής, οδηγός τη μια λεωφορείου, την άλλη νταλίκας.
- Την άλλη σε ταξί. Εσύ πάντα δίπλα. Συνοδηγός. Σας βλέπω εκεί μέσα αλλά δεν σας ακούω. Μιλάτε ψιθυριστά και δεν ακούω τι λέτε. Όπως μιλούσε ο πατέρας μου με τη μάνα μου εκείνα τα άγρια χρόνια του σαράντα εννιά. Τσου-τσου. Όλη τη νύχτα στο διπλανό δωμάτιο.

Παρωδία: μεταγραφή του τραγικού σε κωμικό

- Η παρωδία μπορεί να αποτελέσει έναν τρόπο διερεύνησης ή προσδιορισμού των ορίων της γραφής και επιπλέον έναν τρόπο, μία μέθοδο, δημιουργικής γραφής.
- Ο κωμικός λόγος καλύπτει, επικαλύπτει, αποκαλύπτει με εκτροπές νοήματος, σχήματα λόγου, ασυμβατότητες, γλωσσικά ολισθήματα, αμφισημίες, αντιφάσεις.

- Στα ποιήματα
- Αρκτικόλεξα με τον τίτλο του ποιήματος ή μια λέξη – κλειδί, που θα αποδίδουν στοιχεία του νοήματος
- Ακροστιχίδα: από το πρώτο γράμμα κάθε στίχου με νόημα
- Πειραματισμοί με περιορισμούς:
- Χαικού (3στιχα: 5-7-5 συλλαβές)
- Τάνκα (5στιχα: 5-7-5 + 7-7)
- Λίμερικ (5στιχα: αα-ββ-α)
- Μαντινάδες (2στιχα, 15σύλλαβα, ομοιοκατάληκτα)

- Μονόστιχα, δίστιχα (με διάφορες τεχνικές)
- Δίνονται λέξεις και χρησιμοποιούνται σε ποίημα ή ελεύθερο κείμενο
- Χρήση συμβόλων (π.χ. από μύθο - αν αναφέρεται στο ποίημα)
- Με αφορμή τον τίτλο ή κάποιο στίχο δημιουργία νέου κειμένου (ποιητικού ή ελεύθερου)
- Ελεύθερες σκέψεις από ένα ποίημα

- Μετατροπή παραδοσιακού ποιήματος σε μοντέρνο και αντίστροφα
- Άσκηση στην ομοιοκαταληξία (π.χ. ανάμεσα σε διαφορετικά μέρη του λόγου, σβήνουμε τη λέξη και τη συμπληρώνουν, κλπ)

Douces figures pot **O** chères lèvres fleuries
 MIA MAREYE
 YETTE LORIE
 ANNIE et toi MARIE
 où êtes-
 vous ô
 jeunes filles
 MAIS
 près d'un
 jet d'eau qui

- Οπτικά ποιήματα
- Καλλιγραφήματα – σχηματοποιήματα (συναίρεση σχήματος – νοήματος)

Ζητούμε από τα παιδιά
 να μετατρέψουν ένα ποίημα
 σε σχηματοποίηση

Tous les souvenirs de **O** Billy Dalize
 O mes amis partis en guerre mélancolisent
 Malheureusement vers le firmament
 Où sont les jours se dans une église
 En vos regards en l'eau d'ivoire
 Comme des pas qui s'éteignent
 Meu tout mélancolique ment
 C'est Cramnitz qui s'éteint
 Où sont-ils Braque et Max Jacob
 Peut-être sont-ils morts déjà
 De souvenirs mon âme est pleine
 Le jet d'eau pleura sur ma robe

Certes sont partis à la guerre au nord **O** sanglante moi
 jardins où saigne abondamment le laurier rose fleur guerrière

Γλυκέρες λαβωμένες **O** ειλπη άνδισμένα προσφιλή
 ΜΙΑ ΜΑΡΕΥ
 ΥΕΤ ΛΟΡΙ
 ΑΝΝΙ και εσύ ΜΑΡΙ
 που είστε
 γείες εστε
 νέες κοπέλλες
 ΑΛΛΑ
 ΚΟΝΤΑ ΓΕ
 κάποιο συντριβάνι που
 δακρύζει και παρακαλεί
 αυτό το περισσότερο σ'έκσταση άναπολεί

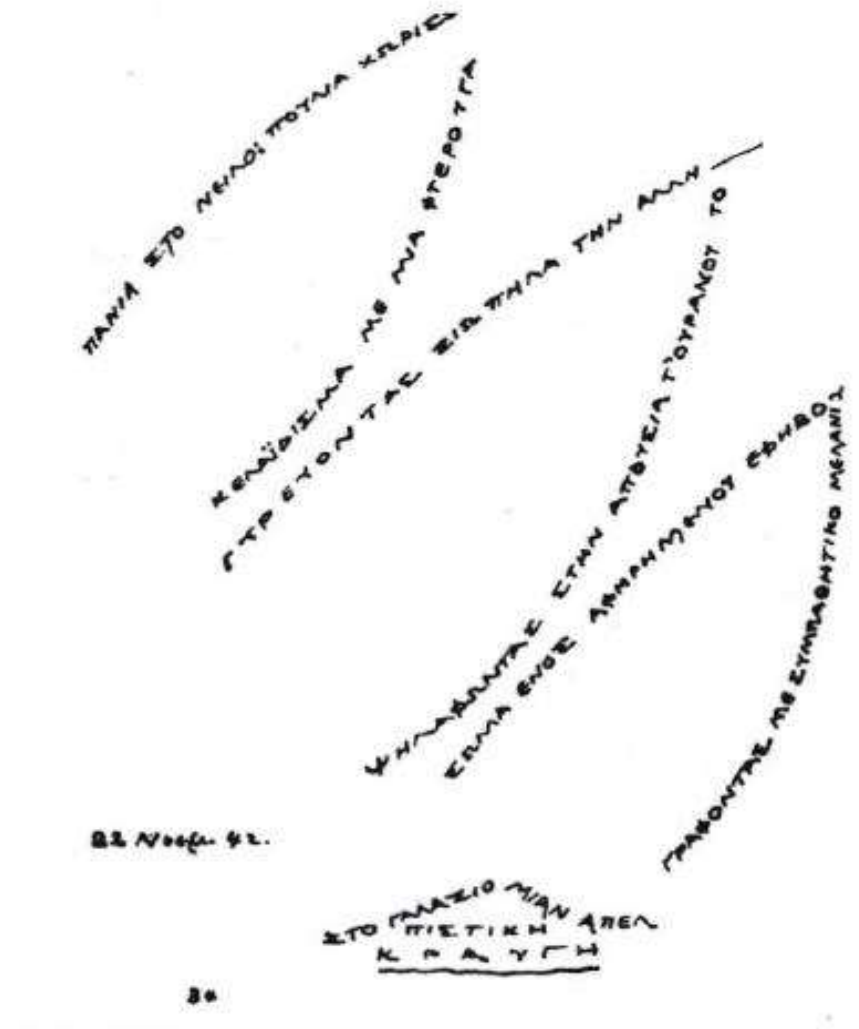
Όλες οι θύμψεις οι αλλοτινές **O** Ρενιό ο Μπιγύ ο Νταλιζ που μεγαλίσ
 προς το στερέωμα πιά τώρα αρχίζουν τους με πικρή μελαγχολία
 Φίλοι που φύγατε στον πόλεμο να φέρον ονοματά τους με πικρή μελαγχολία
 Και πάνω στ' αποκειμιωμένα τα νερά **Τα** βήματα μέσ' ειλπησία
 Πηδούν οι ματιές σας μελαγχολικά **Τα** βήματα μέσ' ειλπησία
 Που είν' ο Ζακόμπ ο Μπρακ και ο Μπρανί **Τα** βήματα μέσ' ειλπησία
 Μέγιστα μάτια σαν της χαραυγής τό χαρμό **Τα** βήματα μέσ' ειλπησία
 ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΦΥΓΑΝΕ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΠΡΟΣ ΤΟ ΒΟΡΡΑ ΧΤΥΠΙΟΥΝΤΑΙ ΤΩΡΑ
 Τό βράδυ πέφτει **O** πέλαγος αίματηρό
 Κήποι όπου άφθονο αίμα σταίλει ή ροδοδάφνη άνθος πολεμικό

Γκυγιώμ Απολλιναίρ: Το λαβωμένο περιστέρι
 και το συντριβάνι (στα Γαλλικά και στα
 Ελληνικά)

Καλλιγράφημα Σεφέρη

Πανιά στο Νείλο,
πουλιά χωρίς κελάιδισμα με μια φτερούγα
γυρεύοντας σιωπηλά την άλλη
ψηλαφώντας στην απουσία τ' ουρανού
το σώμα ενός μαρμαρωμένου εφήβου
γράφοντας με συμπαθητικό μελάνι στο γαλάζιο
μιαν απελπιστική κραυγή.

- Νείλος, «Τα Περιστέρια», 22 Νοεμβρίου 1942
- Ημερολόγιο Καταστώματος Β'

- Ποιήματα (ή ποιητική επιστολή) συνομιλίας με τον ποιητή (αντίρρηση, σχόλιο, απορία, συμφωνία...)
- Χρήση περσόνας (προσωπείου) (ο μαθητής είναι ένα αντικείμενο, ένα πρόσωπο του ποιήματος, κλπ.)
- Αυτόματη γραφή
- Ομαδικά ποιήματα – ντανταϊστικές συγκολλήσεις
- Ποιήματα μόνο με κυριολεξία – μετατροπή σε μεταφορικά

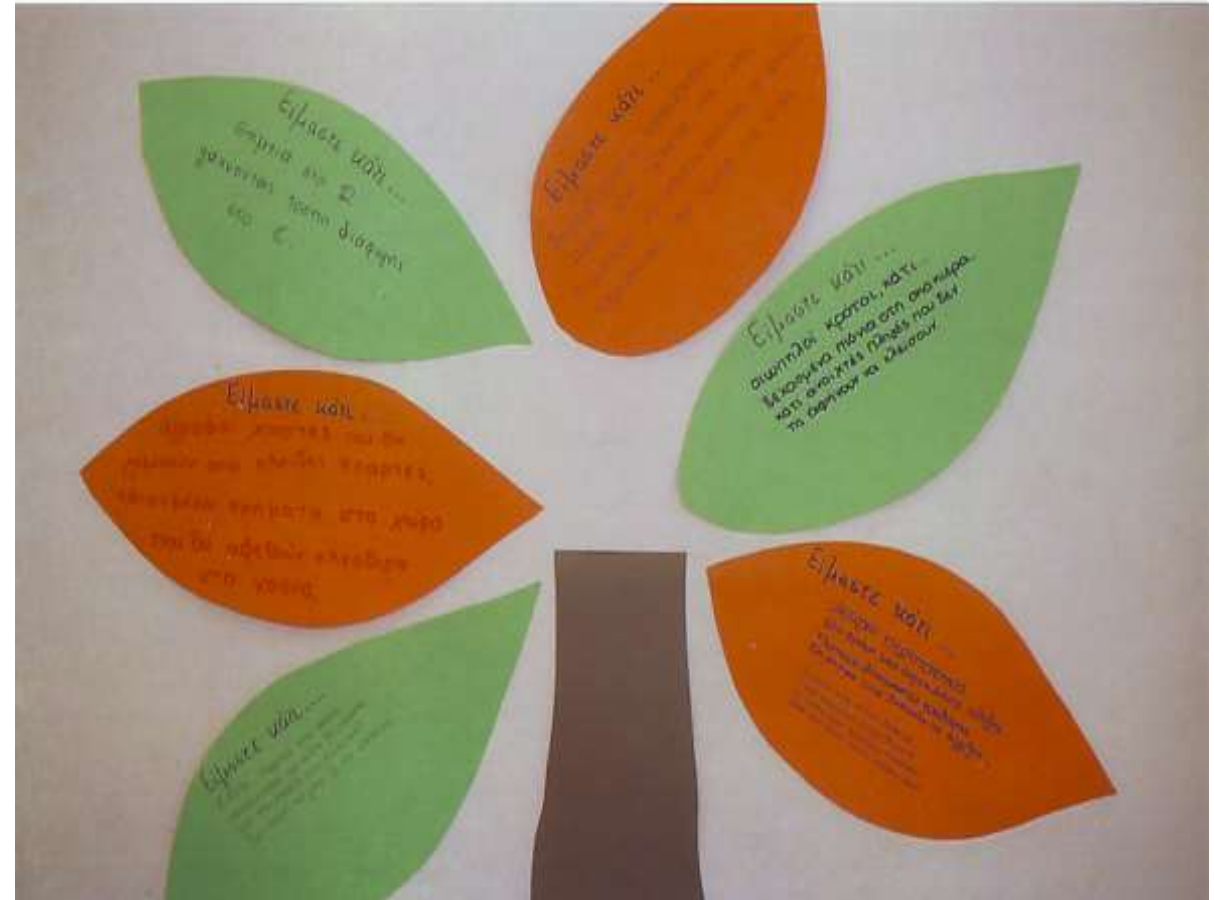

- Διάσπαση ποιήματος, ανάμειξη ποιημάτων
- Συννεφόμελο
- Εικονοποίηση (και ψηφιακή)
- Τι εικόνες φαντάζεστε διαβάζοντας το κείμενο;
(Ζωγραφική ή περιγραφή)

Ομαδοσυνεργατικά κείμενα

- Αφηγηματικά, Ποιητικά
- Ενεργητική προσέγγιση των συγγραφικών πρακτικών από τους μαθητές μέσα από τη συγγραφή δικών τους ιστοριών βασισμένων σε ερεθίσματα, εμπειρίες, ενδιαφέροντα του δικού τους κόσμου
- «Είμαστε κάτι...»

Μεταποιήματα

- Ποίημα που προκύπτει μέσα από άλλο ποίημα
- Διαλέγουμε λέξεις από το ποίημα και τις χρησιμοποιούμε ως υλικό για το νέο ποίημα
- Μπορούμε να κρατήσουμε τις ομοιοκαταληξίες
- Ή μόνο τα ρήματα ή μόνο τα επιρρήματα ή μόνο τα ονόματα...

Ζωγραφική πάνω σε βιβλία από την Ekaterina Panikanova

Ήμασταν κάτι βροντερές δονήσεις
που νόμιζαν θα γκρέμιζαν την πλάση
και θ' άλλαζαν γοργά τις συνειδήσεις
ο κόσμος από τ' άδικο ν' αδειάσει.

Είμαστε κάτι σαστισμένα φύλλα
ανάμεσα σ' ανατολή και δύση
το μέσα μας δονεί μί' ανατριχίλα
πού θα φυσήξει ο άνεμος να μας αφήσει;

Θάμαστε κάτι φευγαλέα λάθη
χωρίς ελπίδα να διορθωθούνε
ο χρόνος που μας δόθηκε εχάθη.

Θάμαστε κάτι περασμένα πάθη
που σβήσανε χωρίς να εκπληρωθούνε:
η μοίρα μας ένα σκληρό αγκάθι...

Γιούλη Χρονοπούλου

Συμμετοχή σε άσκηση δημιουργικής
γραφής από το «Είμαστε κάτι...» του
Καρυωτάκη
«Συμπληρώνοντας τα αποσιωπητικά...»

Μελοποίηση από τον μαθητή
Χρήστο Γαλάζιο
(Πειραματικό Λύκειο Αγ. Αναργύρων 2013)

Μια αναλογία

Δημιουργική μετα-ζωγραφική πάνω στον πίνακα του Εντουάρ Μανέ «Πρόγευμα στη χλόη» (1863)

Χαλκογραφία του Marcantonio Raimondi πάνω σε σχέδιο του Ραφαήλ: «Η απόφαση του Πάρη» (1516)

Πικάσο

© Succession Picasso, 2008

Πικάσο

Πικάσο 1960

Πικάσο

Πικάσο 1970

Γλυπτό στο Κατοβίτσε της Πολωνίας

Γλυπτό του John Seward Johnson σε ένα πάρκο στο Χάμιλτον - Νιου Τζέρσεϊ της Αμερικής

Γλυπτό από την Αγγλίδα Althea Wynne στο South West

Antony Caro «Πρόγευμα στη χλόη» (1989)

Λιθογραφία του Paul Wunderlich 1977

Jean Jacques Surian (1978)

Richard Colescott (1979)

Σύνδεση με Γλώσσα

- Εξαρχής δημιουργία
- Συνειρμοί: μικρές ιστορίες ή περίοδοι και προτάσεις των οποίων το τέλος της μιας είναι η αρχή της άλλης (συνήθως κλείνουν κυκλικά)
- Δημιουργία ιστορίας με υποχρεωτική επιλογή ομάδας λέξεων
- Δημιουργία ιστορίας με ποσοτικό ή ποιοτικό περιορισμό ουσιαστικών, επιθέτων, ρημάτων
- Δίνουμε την πρώτη φράση και συνεχίζουν

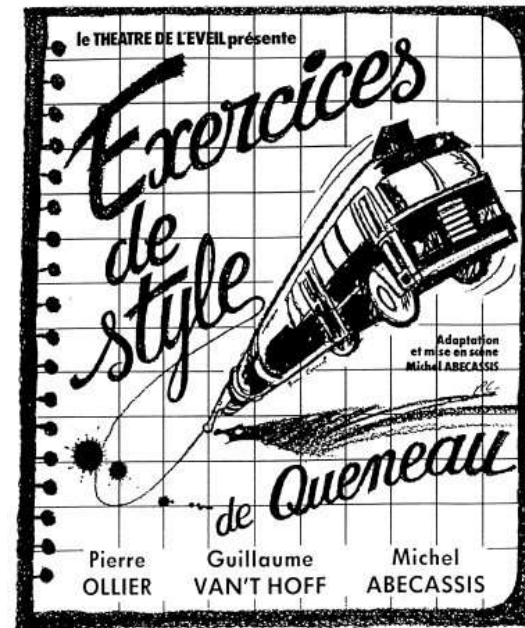
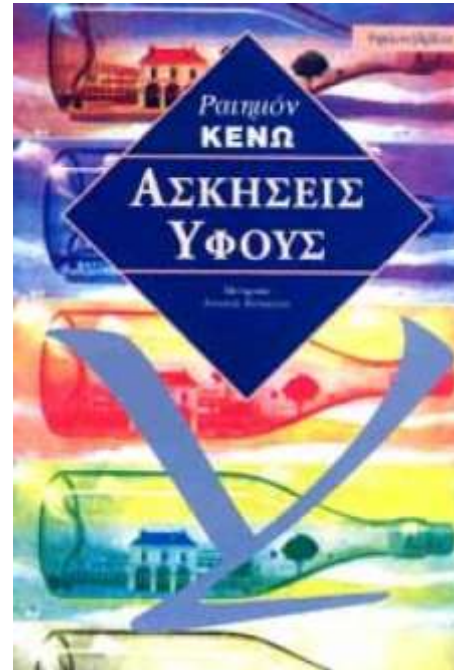
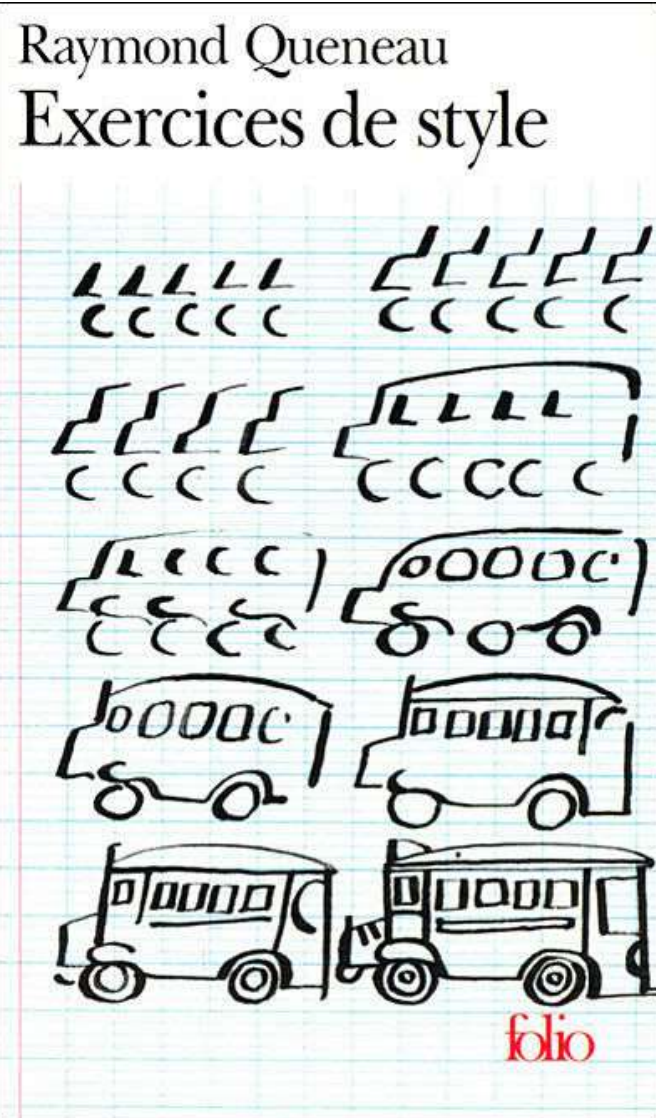

Una Keeley

- Ασκήσεις ύφους
- Ερωτηματικό, θαυμαστικό, άρνηση (τι δεν είναι αυτό που θα αφηγηθούμε)...
- Μέρη του λόγου (π.χ. χρησιμοποιούμε αριθμητικά, σβήνουμε ή προσθέτουμε επιρρήματα, φτιάχνουμε περίοδο με πολλά ρήματα, κλπ.)
- Τηλεγραφική διατύπωση (μικρές – κοφτές προτάσεις)

Ραημόν Κενώ: «Ασκήσεις ύφους», 1947

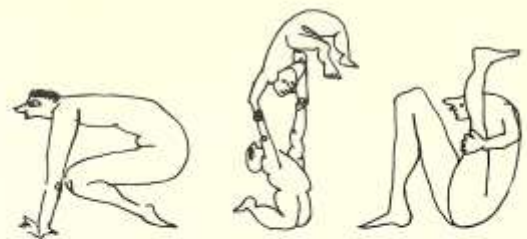

La troupe de théâtre
de l'Espérance de Froideville présente:

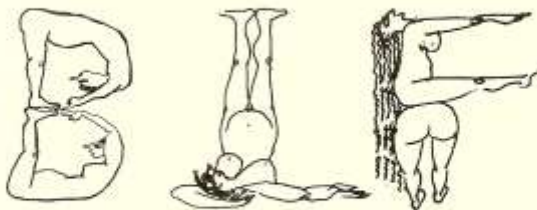
Les Exercices de

Style	STYLE	Style	style
Sonia Dias	Style	Maëlle Grivet	Style
Laurence Savary	Style	Anne Raemy	Style
Pierre Deltheil	Style	Denis Roch	Style
Style	Style	Style	Style

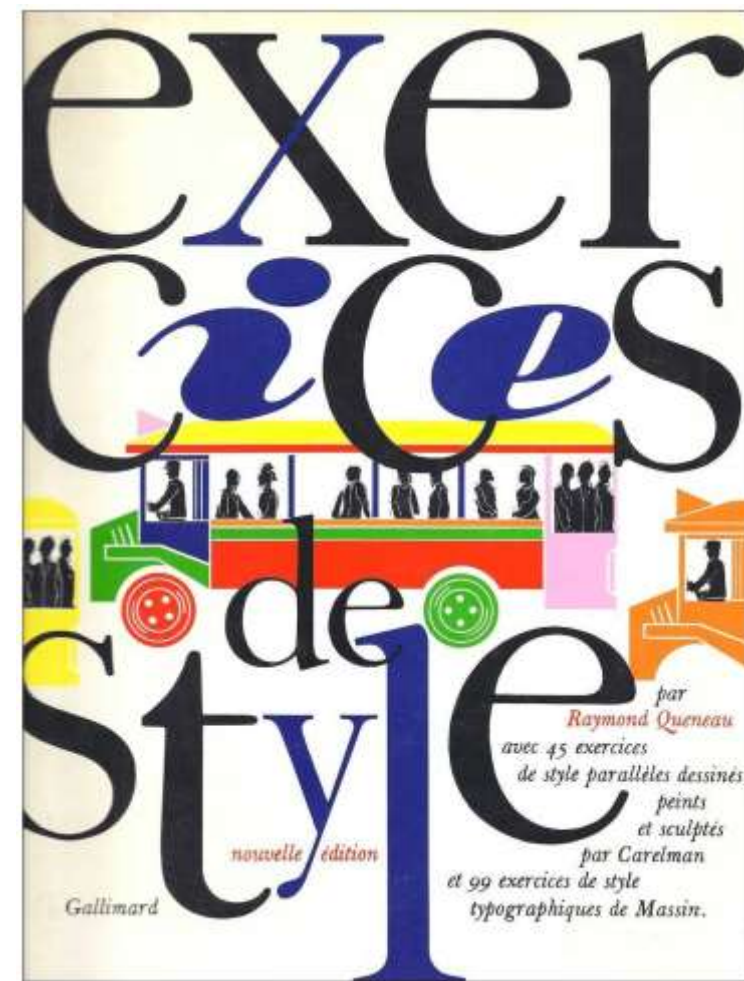
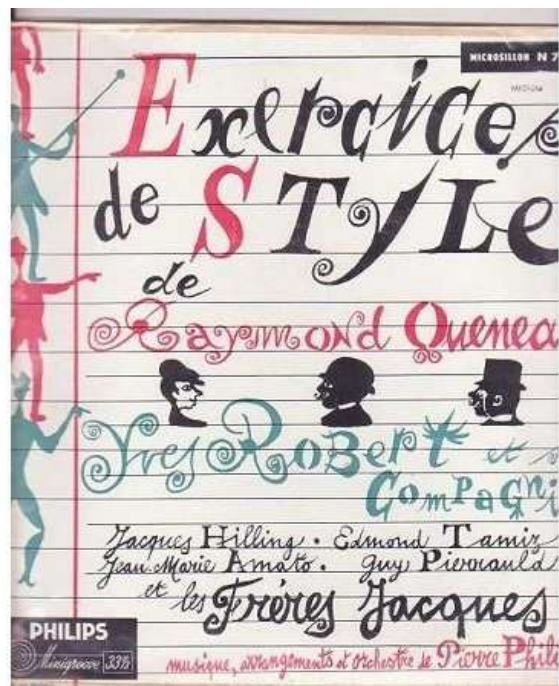
de Raymond Queneau
Mise en scène: Denis Roch / Nicolas Ruegg
Grande salle de Froideville
3 et 4 octobre 20h30 - 5 octobre 17h00
10 et 11 octobre 20h30
Réservations: épicerie Mille-Feuilles Froideville
079/662.82.36 - www.aglagia.ch

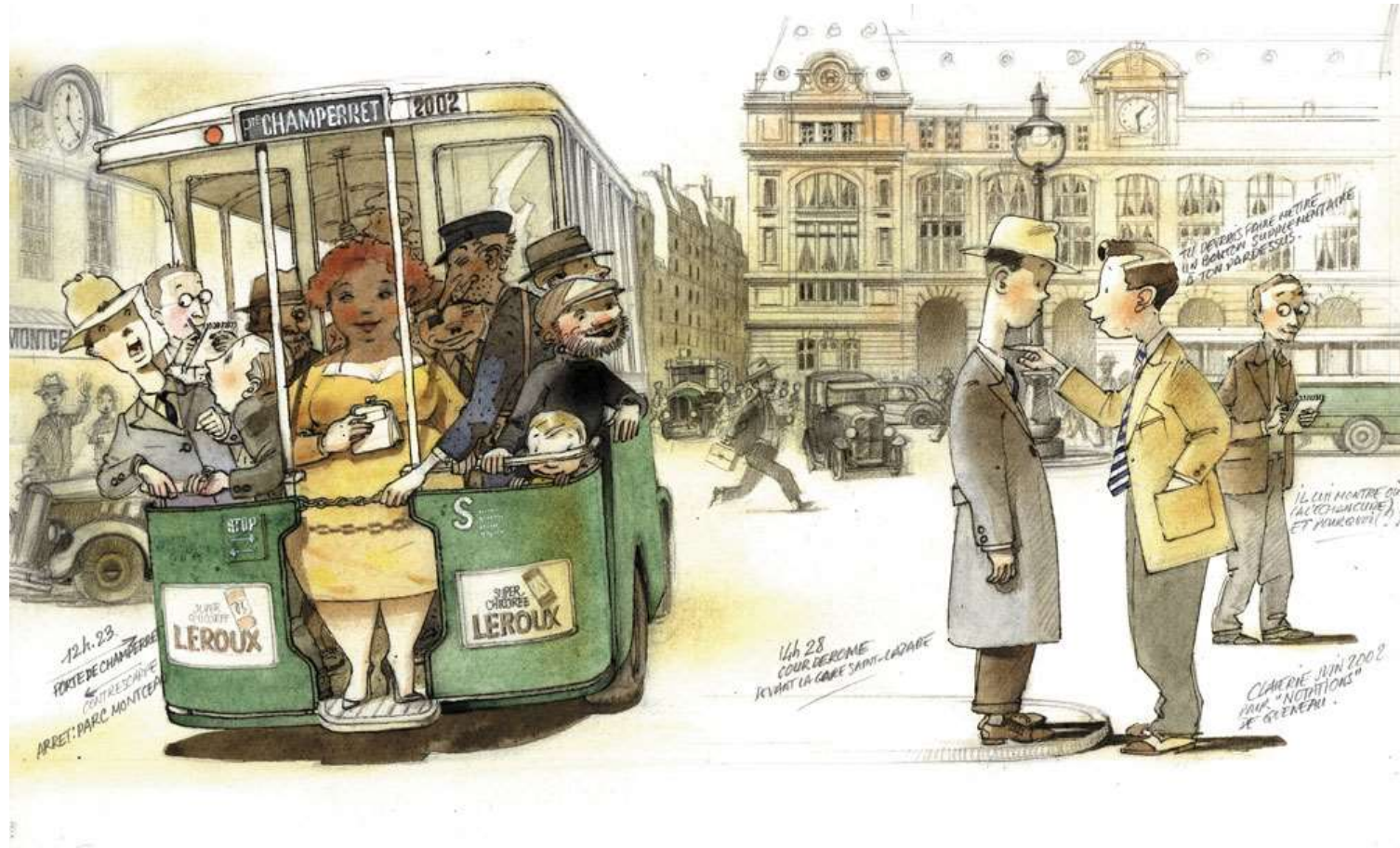
EXERCISES IN STYLE

RAYMOND QUENEAU

Σ' ένα λεωφορείο της γραμμής S....

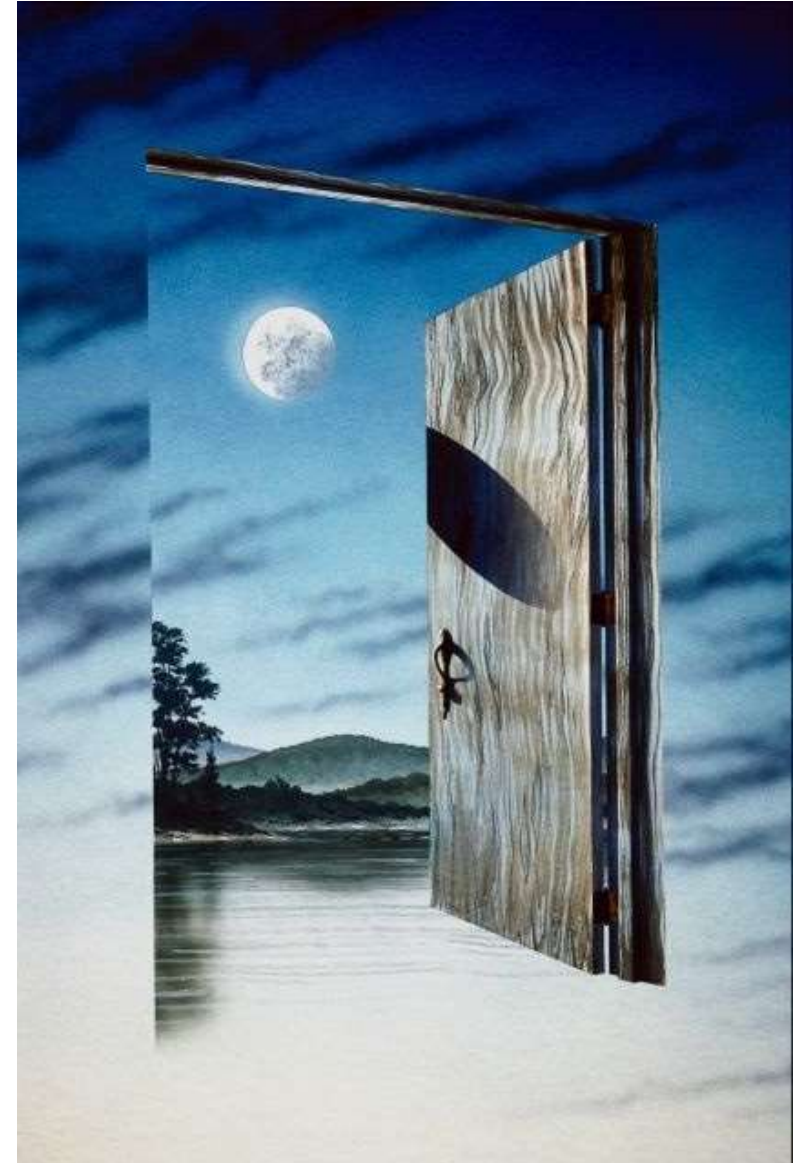
- Αφήγηση

- Εξιστόρηση ενός συμβάντος με σειρά χρονική, αναχρονισμένη, αιτιακή, λογική, παράλογη
- Οδηγίες: 3 βασικά συστατικά ιστορίας: υπόθεση (πλοκή, μύθος), χαρακτήρες, σκηνικό (πλαίσιο) + λεπτομέρειες
- (Απαντάμε στις ερωτήσεις: ποιος, τι, πού, πότε, πώς γιατί;)
- Καταιγισμός ιδεών με ονόματα, επαγγέλματα, αντικείμενα (ίσως από την τάξη)
- Τα δένουμε σε ιστορία
- Επιλέγουμε αφηγηματική σκοπιά

- Περιγραφή

- «Στο καβαλέτο» (σα να ζωγραφίζουμε): σκόρπιες εντυπώσεις, μετά σε σειρά - ίσως αρκούν λίγες χαρακτηριστικές λεπτομέρειες
- Αφηγηματική περιγραφή
- Στήσιμο – χτίσιμο χαρακτήρα (συνήθεια/ες, γνώρισμα που ερεθίζει κάποια αίσθηση, λόγια ή σκέψεις (δικές του ή τρίτων), αντιδράσεις (ή συγκρούσεις) προς ερεθίσματα

- Δελτίο καιρού με άλλα λόγια (και λογοτεχνικά/ μεταφορικά, ώστε να ξεφύγουν από το στερεότυπο)
- «Πες μου μια λέξη»: ανάδειξη σημασιολογικού φορτίου, προτείνουν λέξεις και επιχειρηματολογούν, διαγωνισμός – επιλέγεται η επικρατέστερη – αναπτύσσεται σε κείμενο – γλωσσική μελέτη (λέξεις εφήμερες, λέξεις αρχαίες, λέξεις ξένες, κλπ.)
- Άσκηση στα σχήματα λόγου (μεταφορά: συσχέτιση εννοιών...)

Από μια απόδειξη

- Στηρίζεται σε μια απόδειξη σουπερμάρκετ.
- Οι μαθητές την μελετούν και καλούνται να σκιαγραφήσουν το προφίλ του πελάτη, να αφηγηθούν μια ιστορία φανταστική, να επιχειρηματολογήσουν για την άποψή τους.
- Διαπλοκή περιγραφής, αφήγησης, επιχειρηματολογίας.
- Χρήση κυριολεξίας και μεταφοράς.
- Μονόλογος-σκέψεις καταναλωτή την ώρα της αγοράς των συγκεκριμένων προϊόντων/ κοινωνικό ρεπορτάζ/ οικονομική είδηση/ ίσως αστυνομικό ρεπορτάζ.

ΑΜΕΙΟ : 001	ΧΕΙΡΙΣΤΗΣ : 0001
ΟΥΤΡΑΚΙ 1500ML Χ6 ΝΕΡΟ	1,26 9,00%
ΕΛΑΤΑ 2LT ΓΑΛΑ ΗΜΕΡΑΣ	2,05 9,00%
ΛΑΔΙΝ 1LT ΕΛΑΙΟΛ.ΕΞ.ΠΑΡΘΕ	3,98 9,00%
ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	7,29 *
ΠΛΗΡΩΜΗ	
ΜΕΤΡΗΤΑ	20,00
ΡΕΣΤΑ	12,71
ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΤΑ ΦΟΡΟΥ	7,29 *
EURO/EYPO	
ΑΡ. ΑΠΟΔΕΙΞΗΣ ΕΣΟΔΟΥ :	11
ΑΡ. ΔΕΛΤΙΟΥ :	13
07/05/2009	ΧΕΙΜΕΡΙΝΗ ΩΡΑ: 17:26
ΔΗΒ 06002716	
ΝΟΜΙΜΗ ΑΠΟΔΕΙΞΗ - ΑΘΗΝ	

Πώς ένα άρθρο γίνεται ποίημα

Η ποίηση της συσκότισης (Black out poetry)

- Εναλλακτική ανάγνωση κειμένου.
- Πηγάζει από την καθημερινότητα, βασίζεται στην αφαίρεση και χρησιμοποιεί απλά εργαλεία για τη δημιουργία της.
- Ποιητική ανάγνωση επικαιρότητας, εκφραστικός μετασχηματισμός.
- Μπορεί να μετατρέψει την αρνητική είδηση σε θετικό μήνυμα, να βγάλει φως μέσα από το μαύρο (όπως κάνει και σε επίπεδο εικαστικό, αφού παραμένει είδος οπτικής ποίησης).
- Στην τάξη, εκτός από άρθρο, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και οποιοδήποτε άλλο κείμενο (π.χ. λογοτεχνικό) σε φωτοτυπία.

catching fireflies

saves

everything

evening,

For one fleeting

2) thin

circus freaks

with unrelenting grins.

I remember

floating —

the play
so full of potential,

u

and

me

out

after the lights

Imagine a life where all your time is spent on the things you want

writing to let you know that

today is your final day of

future—

undefined

do what *you* want

All over the world,
people are

their own

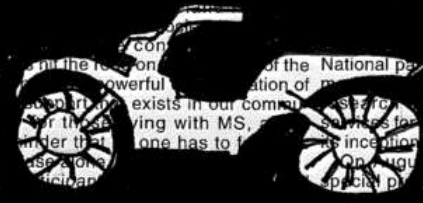
rewriting

future.

I'm

Bikes Joined Forces

A convoy of Harley Owner's
a
day-long ride
through parts of the region, with stops in Marwayne, St. Paul and Vermilion.
a rare occasion when bike owners
battle against many
across our region.

removed from the scene. I know spent 30 years as a high school
my life. I know...
over...
the...
St...
now...
the...
he...
saved the day.
and the n...
They were married
Now the
Pirates
After
his
organiza...
all-black starting lineup in a Sept...
the Pirates' PNC Park along with

As long as there
is
Open Road
the
familiar
has
the most formidable competitor

Δημιουργική γραφή και αρχαία ελληνικά ή/και Ιστορία

- Βιωματική προσέγγιση του διδακτικού αντικειμένου
 - Δημιουργικότητα
 - Ημερολόγια ηρώων, αφηγήσεις προσώπων...
 - Από ένα στίχο ελεύθερο κείμενο
-
- Ένα παράδειγμα στην «Αντιγόνη» του Σοφοκλή από το ΠΠ ΓΕΛ Πάτρας:
 - *«Κλήθησαν να παραγάγουν ένα πρωτότυπο κείμενο επάνω στα ίχνη της γνωστής τραγωδίας ακολουθώντας τις θεωρητικές αρχές της δημιουργικής γραφής. Οι μαθητές εργάστηκαν με ενθουσιασμό, με αποτέλεσμα το κείμενο το οποίο συνέθεσαν να διατηρεί τους κύριους χαρακτήρες και το ύφος της τραγωδίας, αλλά και να παρουσιάζει μία νέα εκδοχή για την έκβαση της πλοκής και την ψυχολογική μεταστροφή των ηρώων.»*

Διαβάζοντας και γράφοντας «μαζεύουμε αστέρια»...

Ansatu Schlumberger:
«Συλλέκτης αστεριών»

Βιβλιογραφία

- Καρακίτσιος Α., Διδασκαλία της Λογοτεχνίας και Δημιουργική Γραφή, εκδ. Ζυγός, Θεσσαλονίκη, 2013
- Νικολαΐδου Σ., Πώς έρχονται οι λέξεις, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα, 2014
- Σουλιώτης Μ., Δημιουργική Γραφή - Οδηγίες πλεύσεως, Βιβλίο εκπαιδευτικού, ΥΠΑΙΠΟ Κύπρου, 2012 (διαθέσιμο στο διαδίκτυο)

Ευχαριστώ